

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

5. Nostra sententia ponitur & probatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

esse supponitur eo ipso usus libertatis supponitur, ideoque necessitas composita inde sequuta, non repugnat libertati actus: ratio denique in promptu est, quia usus libertatis non destruit libertatem respectu eiusdem; nihil enim destruit se ipsum, neque formalis constitutio, & existentia alicuius est destructio eiusdem formaliter, alias idem esset, & non esset simul, quod est contra evidentissimum omnium dignitatum axioma: ergo necessitas quæ sequitur ex suppositione ipsius usus libertatis non potest esse contraria eidem libertati.

52 Posteriorem autem suppositionem certissimum est tollere libertatem, quia quoties suppositio omnino præcedit usum libertatis, & inter prærequisita ad agendum ponitur, & talis est ut illa stante voluntas tantum possit agere, vel tantum possit non agere compositiue, ut ita dicam, illa suppositio sine ulla dubitatione tollit libertatem, & usum liberum voluntatis in agendo vel non agendo.

53 Ratio autem huius evidens est, quia quando suppositio est antecedens in sensu dicto, id est non facta per usum libertatis, neque supponens talem usum liberum sed præueniens illum: effectus ex tali suppositione proueniens, & cum tali suppositione necessario connexus libertatem tollit, quia necessitas ex tali suppositione non est fundata in illo principio, impossibile est idem simul esse, & non esse, quia non sunt idem id, quod supponitur, & quod necessario sequi dicitur: ergo fundatur in alio principio, videlicet impossibile est poni talem causam sic affectam & prædeterminatam, & ex illa non sequi talem effectum distinctum ab ea conditione, vel affectione quæ in causa supponitur: ergo hæc non est necessitas secundum quid quæ dici solet consequentia: sed necessitas simpliciter & consequentis, quia est necessitas effectus ex sua causa, quæ est propria necessitas physica quæ in ipsa eff. ctione rei inuenitur, & non est tantum illationis, & quasi ex mentis comparatione, qualis est in necessitate eiusdem rei ex sui ipsius suppositione.

54 Deinde, si suppositio illa antecedit omnino usum libertatis in eius positione non interuenit exercitium libertatis humanæ, neque etiam interuenit in ea manatione effectus à tali suppositione quia fit cum tanta necessitate ut non subdatur dominio eiusdem voluntatis, nec ipsa possit illam dimanationem impedire: ergo ille effectus in re ipsa non fit cum vi libero voluntatis humanæ: ergo non est liber: ergo sensus impositus ex tali suppositione non sufficit ad saluandam libertatem.

55 Denique posita huiusmodi suppositione voluntas etiam spectata prius natura quam operetur tantum potest vnum agere illud, scilicet quod ex tali suppositione sequitur cum necessitate quoad exercitium: ergo non agit ut potens agere & non agere positis omnibus prærequisitis ad agendum, ac proinde non agit cum libertate, quia libertas est posse agere, & non agere.

56 Nec satisfacit responso quod voluntas etiam tunc agit ut potens agere, & non agere, quia sub illa suppositione retinet totam suam potestatem ad vtrumque indifferentem.

Hoc inquam non satisfacit, quia illa potestas est ibi quasi sopita, & impedita quoad omnia alia præter illud vnum quod ex tali suppositione necessario sequitur, & ideo est tantum potentia remota ad plura, non vero est potentia proxima qualis ad usum libertatis exigitur: ergo sensus compositus ex tali suppositione tenetia tollit li-

bertatem. Debet ergo in illo accipi suppositio consequens non antecedens in sensu à nobis declarato & de conuerso potentia in sensu diuino, tunc deservit libertati tuendæ quando illa intelligitur proxima in ipsa voluntate prius natura, quam se ad alteram partem determinet: tunc enim diuino ipsa ut sic dicam est in potestate simpliciter ipsius voluntatis, alias in diuino non est in potestate voluntatis, id est si aliquid in illa ponitur quod ipsa impedire aut remouere non potest, ut alterum ex duobus operetur tunc sensus ille diuinus inutilis est ad libertatem tuendam; nam in potentijs naturaliter operantibus talis potestas in sensu diuino reperiri potest.

SVBSECTIO V.

Nostri sententia ponitur, & probatur.

Prima conclusio: concursus Dei cum causis. 17
Pberis non est aliqua entitas physice prædeterminans voluntatem ad vnum operandum. Hæc conclusio est communis inter Doctores Societatis, probatur hæc conclusio.

Primo ex Concilio Trid. sess. 6. Can. 5. ubi sic ait: [si quis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, immo titulum sine refigmentum denique anathema sit:] explicans autem ipsum Concilium Can. 4. quid sit hominis liberum arbitrium & quomodo libere operetur cum Dei concursu sic ait: [si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo exeitanti atque vocanti quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat, ac præparet, neque posse dissentire si velit, sed velut in animæ quodam nihil omnino agere merereque passivè se habere anathema sit:] & cap. 5. eadem pene verba repetit ibi: [ut qui per peccata à Deo auersi sunt per eius excitantem atque adiuvantem gratiam ad conuertendum se ad suam ipsorum iustificationem eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando disponantur, ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat in inspirationem illam recipiens quippe illam, & abijcere potest, neque tamen sine gratia Dei mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate possit; unde in sacris litteris cum dicitur conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos libertatis nostræ admonemur, cum respondemus: conuerte nos Domine ad te, & conuertemur, Dei nos gratia præueniri confitemur.]

Accedit Concilium Zenonense in decreto 15. 59
fidei definiens: [non esse tale Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit.] Aduerto Concilium Zenonense, licet non sit generale, neque à Romano Pontifice confirmatum, habere tamen magnam auctoritatem in Ecclesia, quod adeo verum est, ut merito censetur temerarius qui ei contradicere auderet, ut bene probat P. Suarez tom. 1. de gratia, Prolog. 6. cap. 5.

In his enim verbis vtrumque Concilium manifeste docet duo. Primum esse de ratione libertatis potestatem ad resistendum cuius motioni præuenienti consensum eius. Secundum nullam motionem antecedentem ita determinare liberum arbitrium, ut non relinquat in illo potestatem resistendi motioni.

Hanc

61 Hanc vero esse mentem Concilij patet imprimis ex illis verbis Canonis IV. [neque possit dissentire si velit] & ex verbis capitis 5. [neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, quippe qui illam, & abicere potest.] Vbi confidero verbum illud agat in omni proprietate, & rigore sumptum esse à Concilio prout est in usu apud morales philosophos ad indicandum modum agendi, quem vocant, à proposito, idest ex proprio arbitrio, & ratione, quo loquendi genere vsus est Aristoteles lib. 1. *magnorum moralium. cap. 12.* ubi sic ait: [neque enim inanimatum aliquid aliquid agere dicimus, neque etiam animalium circa hominem, quidquam. Manifestum igitur actionum hominem esse progenitorem,] sic etiam Damascenus lib. 2. *cap. 27.* dixit: [inanimata non agere se ad agi,] quem locum ita citat Diuus Thom. *quest. 5. de veritate art. 9. ad 4.* ut ibi asserat *ro agere* ibi significare operari cum dominio sui actus, quamvis littera Damasceni iuxta aliam versionem aliter se habeat.

62 Quod igitur Concil. in hac proprietate loquatur, colligo imprimis ex substantia ratione ipsius Concilij, probat enim hominē non omnino nihil agere, seu non posse dici omnino nihil agere quando inspirationem recipit (tribuit rationem) quia illam abicere potest & illi potest resistere: loquitur ergo de propria actione cum dominio, nam ad solam effectiōem physicam, non erat necessaria potestas non agendi.

63 Deinde idem colligo ex errore quem Concil. damnare intendit scilicet hæreticorum huius temporis, qui dicunt, [hominis voluntatem ita ex necessitate moueri à Deo ut sic mota non possit non agere id ad quod mouetur, neque possit abicere talem motionem, aut illi resistere,] cum tamen non negent voluntatem efficere suum actum, & ad illum tanquam ad actum vitæ physice concurrere, quia neque ad suum errorem id erat necessarium, neque ex verbis eorum id colligi potest, sed oppositum potius, ut aperte constat ex his, quæ refert Cardinalis Bellarminus; vnde eodem sensu accipienda est definitio Canonis IV. eiusdem Concilij decernentis liberum arbitrium dum assensum præbet gratiæ aliquid agere, & non mere passiuè se habere scilicet quoad determinationem ad vnum, ergo doctrina Concilij etiam si definiat actionem physicam præcipue tamen ita agere ut cum dominio agat, ac proinde ut ipse non deatur moraliter mere passiuè se habere in suis determinationibus, necessariam esse potestatem resistendi moti cuiusque antecedenti, & abiciendi illam, adhuc quando Deus illam tribuit, aliquin non esset potestas ad resistendum moti, vel ad abiciendam illam, quia resistentia est respectu illius, quod est, & actu reperitur, & non respectu illius, quod non est. Item quia abicere aliquid supponit aliquid, quod abiciatur. Vnde irridetur ille, qui diceret se actu abicere lapidem, qui actu non est productus neque à parte rei est.

64 Denique constat hanc esse mentem Concilij, quia non ex natura motionis supernaturalis ut talis excitatō colligit potestatem resistendi illi, sed ex eo quod illa motio non aufert libertatem, sed potius tribuitur libero agenti ut libere, & non coacte agat: ergo saltem implicite docet hanc potestatem semper relinqui in homine, siue motio motione naturali siue supernaturali, antecedenti, quia libertatem non tollit.

65 Ergo è contrario præmotio, quæ hanc potestatem tollit, non potest.

statem aufert impedit libertatem siue sit motio excitans siue quacumque alia ratione prædeterminans physice, verba enim Concilij in rigore sumpta generalia sunt, scilicet liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum &c. nam sub nomine motionis ex vi vocis comprehenditur omnis actio diuina gratiæ, quæ consensum hominis antecedit & ad illum præstandum hominem inclinât, idque nemo negare audebit qui legerit, quæ referuntur accidisse in secunda parte actorum eiusdem Concilij Tridentini sub Paulo III. anno M. D. XLVI. nam ut habetur *fol. 1. 4.* quidam ex Theologis proposuit expediens sibi videri, ut illis generalibus verbis canonis IV. [neque possit dissentire si velit] hæc adderentur [communis vocatione] renuit tamen Concilium, neque enim expedire sensuit ut aliquid adderetur, quo limitarentur verba, quæ data opera, ac de industria posita erant, sine vlla limitatione, ut amplecterentur, & includerent sua significatione, quidquid in homine antecedit liberum consensum voluntatis.

66 Mentem hanc Concilij satis aperte declarant, (si attente perpendantur,) eiusdem Canonis verba illa [si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti &c.] ergo plane sentit inter totam diuinam excitationem, seu motionem & liberum voluntatis consensum non intercedere aliam actionem Dei: ergo, vel Concilium excludit omnem motionem antecedentem, quæ non sit per modum vitalis excitationis, seu vocationis, quod nos intendimus, vel si non excludit omnem aliam actionem, vel qualitatis impressionem necesse est fateri ex mente Concilij hanc contineri sub vocatione sufficienti & illam comitari, & talem esse, ut etiam illa posita possit voluntas resistere, & non consentire.

67 Probatur consequentia, quia alias inanis esset Concilij definitio nullaque vim contra errores huius temporis haberet; nam hæretici facile concederent non necessitari à Deo per vocationem, seu excitationem sed per aliam occultam gratiam, vel motionem ad quam liberum arbitriū solum passiuè concurrat moraliter, sine vi, ac potestate abiciendi illam & resistendi ipsi: ergo huiusmodi motionem, quæ inter vocationem & liberum consensum tollens potestatem resistendi intercedat Concilium excludere intendit, & decernit nullo modo dari illam præsertim si talis sit, quæ non compatiatur cum tali potestate resistendi, quod autem Concilium loquatur de efficaci auxilio manifeste patet quia loquitur de auxilio per quod consentit de facto ut patet ex illis verbis per eius excitantem atque aduocantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando disponantur &c. [Can. 5.] si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitati atque vocanti quoad obtinendam iustificationis gratiam se disponat ac præparet neque posse dissentire si velit &c. [vbi aperte loquitur Concilium de auxilio illo excitanti quo de facto se præparato disponit, & operatur homo in ordine ad iustificationem, de quo decernit Concilium talis esse conditionis, ut licet actu moueat ad operandum ita tamen mouere voluntatem hominis, ut ipsa voluntas possit resistere illi & potuisset abicere illam non consentiendo illi, neque operando, eo modo, quo de facto operatur.]

68 Sed auxilium illud per quod de facto operatur, & disponit se homo ad iustificationem, est auxilium supernaturale efficax, quia auxilium solum sufficiens & efficax non mouet ita, ut de facto homo motus per illud operetur, alias non esset inefficax, & solum sufficiens, sed potius efficax; ab actuali enim operatione, & effusione, euidenter à posteriori colligitur auxilium præcedens illam effusionem & mouens ad illam esse efficax, & non inefficax: ergo ex decreto Concilij colligitur manifeste, auxilio efficaci, cui non resistit de facto voluntas posse resistere illam si voluisset, & abiecere ipsum si placuisset.

69 Ex his igitur omnibus, sic argumentum efformo, quia ex mente Concilij adhuc posito concursu seu motione diuina debet dari indifferentia in voluntate ad operandum, vel non operandum, ita ut possit operari si vellet, quo operando motioni, & concursui, aut si vellet, possit non operari resistendo tali motioni, & non operari, nec secundum illum concursum producere: ergo conclusio aduersariorum opponitur immediate Concilio; ynde nullo modo debet subtrahi. Consequentia sic probatur, quia per aduersarios talis concursus est entitas physice prædeterminans voluntatem, ita ut non possit voluntas posita illa motione, non cooperari illi nec habeat indifferentiam, ad cooperandum & resistendum illi, sed necessario debet cooperari illi: atqui Concilium asserit adhuc posita illa motione posse voluntatem cooperari aut non cooperari, habereque indifferentiam ad utrumque: ergo conclusio aduersariorum immediate opponitur definitioni Concilij. Quod autem aduersarij asserat posita tali prædeterminatione voluntatem necessario debere cooperari illi, patet ex his quæ docet Bannez 1. p. q. 14. art. 3. i. dub. vlt. *vers. Autem explicamus*, ubi de causa prima sic ait, quæ ita determinat omnes causas secundas ad suos effectus producendos, quod nulla causa secunda potest exire à sua determinatione, &c. q. 2. 3. art. 5. ad 7. sic ait, itaque suauiter quidem, & efficaciter Deus mouet voluntatem, nec effectus diuinæ voluntatis impediri potest à voluntate nostra, & art. 3. dub. 3. in solutione ad 6. sic ait, ipsamet concurrentia liberi arbitrij effectus est necessario consequens necessitate consequentis ex diuino auxilio efficaci, quare si necessario sequitur, non poterit voluntas resistere auxilio efficaci Dei, &c. 2. 2. q. 1. dub. 2. *documentum* 3. idem ait, eodem modo loquitur Nauarrete tom. 2. *controu.* 19. §. 1. & *controu.* 21. §. 3. quibus consentiunt omnes Thomistæ Aluarez, Ledesma, & reliqui.

70 Dices Concilium solum loqui de motione supernaturali, & non naturali.

71 Contra & primo aduersus hanc solutionem insurgunt omnia iam nuper dicta, ubi aperte demonstrauimus doctrinam Concilij circa hoc non esse particularem, sed vniuersalem de omni motione; nam licet præcipue loquatur Concilium de supernaturalibus actibus, nihilominus à fortiori procedit in quibuscunque aliis naturalibus, atque ita in genere de actibus liberis voluntatis vim habet decretum Concilij. Tunc quia ratio, quæ Concilium mouet est indifferentia libertatis, quam habet creata voluntas, & quam non destruit talis motio, sed potius ita mouet eam ut libertas ex vi talis motionis exercendo se iuxta iura & naturam virtutem indifferentem perficiatur per tale exercitium; sed eadem libertas est in omnibus motionibus, etiam naturalibus, ratione quorum nullo modo destruitur, sed potius perficitur voluntas:

ergo etiam in motionibus naturalibus tenet decretum Concilij Tridentini.

Tum & à fortiori etiam, quia multo maior motio, & efficacia Dei necessaria est in supernaturalibus actibus, quam in cæteris, ac proinde magis subditur voluntas talibus motionibus & Deo mouenti supernaturaliter, quam motionibus naturalibus, & Deo comouente naturaliter; nam voluntas creata operatur mota supernaturaliter per auxilium efficax supernaturale opus seu effectum supernaturale, ad quod mouetur per tale auxilium, ut causa instrumentalis eleuata omnino ex vi potentie, pure obedientialis, ut ipsi aduersarij Thomistæ fatentur; at vero, quando mouetur naturaliter ad opus naturale, non est causa instrumentalis, sed principalis, ac proinde non eleuatur à Deo, neque operatur ex vi potentie obedientialis, sed potius ex vi naturæ virtutis principalis, habendo plenum, & perfectum Dominium in talibus operationibus cum plena, perfecta & completa indifferentia ad operandum, vel non operandum ad libitum propriæ voluntatis, quia in his operationibus Deus non est causa principalis particularis, sicut est in operationibus supernaturalibus; ergo, si in operationibus supernaturalibus, ubi rationes supradictæ concurrunt, & magis subditur voluntas creata Deo mouenti fortius & efficacius quam in naturalibus, eo solum, quod conseruatur libertas, tenet id, quod Concilium decernit, videlicet quod detur potentia ad resistendum motioni, &c. à fortiori vim habebit decretum Concilij Tridentini concedentis virtutem, & potestatem resistendi & abijcendi diuinam motionem, quando vouetur naturaliter, &c.

Deinde certum est Concilium loqui de motione Dei præueniente nostram voluntatem, ynde cum definitio eius doctrinalis sit, erit etiam generalis, & vniuersalis, ac indefinita, ac proinde complectens omnes motiones, tam naturales, quam supernaturales, quia eadem ratio est de quacunque præueniente motione, quæ libertatem non tollat; nam ad hoc ait Concilium necessarium esse ut possit voluntas resistere Deo non obstante motione, & excitatione diuina, itaque tota hæc ratio fundatur in hoc, quod quotiescunque Scriptura, vel Concilia doctrinaliter loquuntur, sine dubio vniuersaliter, & non particulariter, verbi gratia, dum dicitur in scriptura: nisi quis tenatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non intrabit in regnum celorum, ubi licet particularis propositio sit, utpote constante subiecto particulari, nihilominus quia doctrinalis est vniuersalis, quod clarius videtur in altera propositione videlicet, qui perseuerauerit usque in finem hic saluus erit, ac si diceret: omnis qui perseuerauerit usque ad mortem in gratia saluabitur. Item, quando in Concilio Lateranensi definitur hominem componi ex materia, & forma, talis propositio non solum quia est in materia essentiali, sed etiam quia est doctrinalis, est vniuersalis complectens omnem hominem. Item quando in Concilio Tridentino sess. 6. *can. 1.* sic decernitur, si quis dixerit hominem suis operibus, &c. absque diuina per Iesum Christum gratia posse iustificari coram Deo anathema sit, licet videatur propositio particularis, utpote habens subiectum illud, quis de numero singulari; nihilominus tamen quia doctrinalis est vniuersalis; imo omnes Canones Conciliorum præcipue Concilij Tridentini, licet subiecto numeri singularis indefiniti, aut vagi gaudeant, nihilominus æquivalent in tali subiecto vniuersali, omnis, etiam si sint in materia

Quæst. II. In quo consistat actus liber Dei. 437

materia contingenti, sed etiam definitio hæc circa motiones Diuinas est doctrinalis: ergo est vniuersalis, & generalis complectens omnes motiones tam supernaturales, quam naturales.

SVBSECTIO VI.

Solutiones aduersariorum oppugnantur.

74 **R**espondent aduersarij Concilium non loqui in sensu composito sed in sensu diuiso, id est posse voluntatem resistere Deo, non existente Dei motione, quia si componatur motio illa prædeterminans cum voluntate creata non poterit resistere Deo mouenti.

75 **C**ontra euidenter, quia hoc falsum esse indicant verba illa Concilij, quippe qui illam abiicere potest, & illi possit dissentire si velit: ergo stante illa motione, vel concursu potest illam voluntas abiicere; quia vt supra dixi nemo dicitur abiicere nisi id, quod habet, aut quod ei offertur, quia quod non habet quomodo abiicit, & quomodo potest resistere voluntas motioni, & excitationi quæ nõ est, resistantia enim supponit existentiam rei cui debet resisti, sicut rei quæ debet resistere: ergo si talis res, cui resisti debet non datur, nullo modo potest dari resistantia, sed Concilium aut voluntatem posse resistere vocationi, & abiicere motionem diuinam: ergo supponit Concilium existeretalem motionem, & vocationem, & potentiam resistendi illi, sicut & potentiam cooperandi illi dari supposita tali motione & vocatione, ita vt in sensu composito talis vocationis cum voluntate, & ex suppositione motionis diuinæ existentis, & vocantis voluntatem posse ipsam dissentire, si velit vocationi diuinæ & abiicere illam, & si velit posse cooperari illi.

76 **C**onfirmatur, quia nemo etiam amens potest dicere se posse abiicere, & expellere preces, & rogationes Petri, eo quod possum ego Petro non petente non facere, quod nunc petit, postquam ego non feci, id, quod nunc petebat, hæc sane esset ridicula loquutio, quod clarius adhuc constat ex verbo resistere, quo vtitur Zenonense Concilium; quis enim dicat se posse facile resistere tentationi, tempore, quo nullo modo tentatur, resistantia enim veram tentationem supponit: ergo dum dicitur arbitrium posse resistere gratiæ trahenti, significatur sine dubio posse arbitrium humanum coniungere dissentium ex sua parte, cum illo auxilio, & vocatione ex parte Dei, ita vt quando simul Deus vocat, & excitat non obstante tali vocatione, & excitatione resistat voluntas Deo non cooperando vocationi ipsius, sed potius, aut non faciendo, secundum talem vocationem, aut faciendo contra ipsam, quia resistere formalissime est coniungere dissentium cum vocatione, & auxilio, cui resistitur: ergo posse resistere est habere integram & sufficientem potentiam, aut vocationem & motionem diuinam qua Deus actum mouet voluntatem vt abiiciat, & illi se opponat.

77 **D**einde, quia si Concilium loqueretur solum in sensu diuiso non adstrueret sufficientem voluntatem arbitrij ad consensum, vt videbitur postea.

78 **P**ræterea euidenter hoc conuincit propositio illa liberum hominis arbitrium à Deo motum, &

excitatum, nihil cooperari Deo excitanti, atque vocanti, neque posse dissentire, &c. nam sensus compositus nihil aliud est quam concretum ex libero hominis arbitrio, & motione diuina seu diuina excitatione, ita vt ex tali libero arbitrio, & motione diuina & excitatione resulteret hoc concretum motum, & excitatum, quod & habeat indifferentiam ad resistendum tali motioni, si velit, vel ad cooperandum illi: sed Concilium Tridentinum dicit expressis verbis liberum hominis arbitrium, non nudum, sed motum, & excitatum, hoc est concretum ex motione, & libero arbitrio posse resistere, vel cooperari: ergo Concilium Tridentinum definit adhuc in sensu composito ex voluntate, & motione, id est quando motio, & excitatio ita coniunguntur, & informant voluntatem, & liberum arbitrium, vt cum eo componant compositum hoc nimirum motum, & excitatum habere indifferentiam, & potestatem ad operandum, vel non operandum id, ad quod inclinatur, & mouet Deus per talem motionem & vocationem, item ad resistendum, & non resistendum illi; vnde iuxta ipsius Concilij Tridentini doctrinam non tantum in sensu diuiso, sed potius in sensu composito necesse est vt habeat in voluntate potestas ad vtrumlibet, si vera libertas voluntatis conseruanda, & tuenda sit: ergo è contrario si illa præuia determinatio non relinquit potestatem non operandi, quæ possit cum illa componi, sed potius positas, illa determinata manet voluntas ad vnum, & nullam indifferentiam habet ad operandum, vel non operandum, plane talis prædeterminatio destruit libertatem in ipso vsu iuxta doctrinam Concilij.

79 **E**xplicatur amplius, & interrogo, quid aliud sit motum & excitatum non potest dissentire, quam præsentis & durantis illa motione, & excitatione dissentire non posse, quod etiam ex eo patet, quia cum initio Canonis ait, si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, loquitur in sensu composito, vt per se patet ex illo verbo cooperari, cooperari Deo non habet locum nisi præsens sit operatio Dei, qua per excitationem ipse in nobis operatur, vt assentiatur, cooperari enim dicit respectum ad aliquem operantem simul cum voluntate, quia cooperari est duo operari, sicut coexistere est duo simul existere: ergo si cooperatur voluntas, simul operatur Deus, ac proinde cooperari voluntatem dicit sensum compositum suæ operationis cum operatione diuina: ergo etiam id, quod sequitur neque posse dissentire accipiendum est in sensu composito, alioqui ineptissime mutaretur forma loquendi, & Lectori aditus pateret vt deciperetur.

80 **Q**uod etiam ex eo colligitur, quia non potest liberum arbitrium dissentire Deo excitanti, & vocanti; nisi adhuc sit excitatio & vocatio Dei, si enim cessauit excitatio, & vocatio, & tunc solum posset dissentire non dissentiret, nec repugnaret, aut resisteret excitanti & vocanti, sicut enim vbi nulla est Dei operatio, non datur Deo cooperari, ita vbi nulla est excitatio non potest dari Deo excitanti resistere.

81 **T**andem impugnat ex intentione Concilij, quæ fecit errorem Caluini; Caluinus autem non negabat arbitrium motum à Deo posse dissentire in sensu diuiso, hoc est posse non consentire, si non efficaciter vocaretur, non erat adeo mentis inops Caluinus, vt hoc negaret, imo toto animo prædicabat deficiente hac motione efficaci

III 3 voluntas